

ARTISTA SORANA ȚOPA - DOCUMENTE INEDITE

Georgeta Turcanu

Artista Sorana Țopa a fost o “doamnă” a scenei românești, un om superior cu vocația “cerescului har al prieteniei fără de cusur”, cum singură avea să mărturisească

Pe “doamna Sorana”, pe “uimitoarea actriță” avea s-o evoce Marin Preda în operele sale “Intrusul” și “Viața ca o pradă”, ca pe “... o femeie obișnuită (...) potrivită de statură, oarecum voinică, dar fără să fie grasă, cu oase late de țărancă, dar o țărancă îmbrăcată cu lucruri bune, aș zice boieroaică de țară.”

Născută la 14 februarie 1898, în comuna Podul Turcului (Tecuci), într-o familie cu șase copii, “din părinți gospodari și oameni de treabă, care au cheltuit multă trudă până să fi putut da fiecărui copil o brumă de carte” (nota artista într-o autobiografie), Sorana urmează școala primară în satul natal și la Bârlad. Urmează apoi cursurile unei școli profesionale la București, locuind la sora ei mai mare. Nu termină școala, căci dorul de libertate purtat încă din copilărie, o fac să se prezinte la Conservator, pentru a deveni artistă. Nu reușește însă la examen.

În 1916, când izbucnește războiul, este nevoită să se întoarcă acasă, pentru a avea grijă de cei patru frați, rămași fără ocrotire. Mama murise, iar tatăl era plecat pe front.

După terminarea războiului, în 1918, pleacă la Iași și intră la Conservator, având printre colegi pe George Calboreanu, marele actor și partener de mai târziu, iar ca profesor pe distinsul artist, State Dragomir.

Remarcându-se prin calități artistice deosebite, la sfârșitul primului an de studii, Sorana Țopa este angajată la Teatrul Național din Iași. Din acest moment, începe să se contureze cariera sa artistică de excepție.

Pe scena teatrului ieșean a jucat între anii 1918 până în 1926, bucurându-se de îndrumarea și aprecierile valoroșilor ei directori, adevărați oameni de teatru: scriitorul Mihail Sadoveanu și poetul Mihai Codreanu.

După 1926, artista pleacă la București, unde joacă pe scena Teatrului Național până după al doilea război mondial (1947), când aflată în plină glorie, se retrage din dorința de a lăsa neștirbită imaginea calităților sale artistice, umane și fizice.

Artistă de mare talent și forță dramatică, Sorana a interpretat numeroase roluri la cota cea mai înaltă. La Teatrul Național din Iași, s-a distins în Neera din “Fântâna Blanduziei” de V. Alecsandri, în Tofana din “Patima roșie” de M. Sorbul, Anca din “Năpasta” de I.L. Caragiale, Hilda din “Constructorul Solnæss” de Ibsen, Alta din “Act venețian” de Camil Petrescu, Amalia din “Hoții” de Schiller, Maslova din “Învierea” de Tolstoi, Sonia din “Crimă și pedeapsă” de Dostoievski, Magda din piesa cu același nume de Sudermann.

Însușirile artistice avea să și le desăvârșească pe scena Naționalului bucureștean. Este epoca marilor ei creații dramatice. Inteligența și cultura, temperamentul și ținta, profunzimea trăirii o fac să rămână memorabilă în piesele:

“Andromaca” de Racine, “Apus de soare” de B. Șt. Delavrancea, “Domnișoara Nastasia” de G. M. Zamfirescu, “Ecuba” de Euripide, “Hamlet” de Shakespeare, “Azilul de noapte” de M. Gorki, “Femeia Cezarului” de Ion Luca, cât și în piesele istorice ale lui N. Iorga.

Fiind impresionat de vitalitatea cu care a interpretat eroinele pieselor sale istorice, N. Iorga i-a împlinit dorința unei călătorii în Norvegia marelui H. Ibsen.

Dragostea de oameni, capacitatea de a face bine, de a dăruii din preaplinitul inimii sale tinerelor talente în formare, sunt confirmate de mărturiile prietenilor, al căror număr nu a fost deloc minor.

I-au fost prieteni personalități notabile: N. Iorga, M. Sadoveanu, M. Codreanu, G. Enescu, Eugen Lovinescu, Liviu Rebreanu, Ion Petrovici, Eugen Ionescu, Mihail Sorbu, Mihai Sebastian, Emil Cioran, Șerban Cioculescu, Geo Bogza, Nichita Stănescu, Marin Preda, Octavian Paler, Alex. Paleologu, Marga Barbu.

Pe George Enescu a avut fericirea să-l cunoască încă din perioada ieșeană. Despre el avea să spună: “puțini artiști și creatori am întâlnit în viață care să se ridice la un asemenea nivel de omenie și modestie, de grație fără urmă de poză. Te primea cu un zâmbet de copil în inima lui pururi deschisă ca să dăruie și să primească”

Tot la Iași, artista l-a cunoscut pe maestrul Mihai Codreanu, profesor de artă dramatică, rectorul Conservatorului și director al Teatrului Național. Pentru acest “zeu al Olimpului”, Sorana Țopa a avut o afecțiune rară și statornică. Maestrul își pierduse vederea la 29 - 30 de ani. Nu mai putea citi, nici scrie. Suferința a apropiat-o și mai mult de acest om.

Că a fost înzestrată cu calități rare, cu harul devoțiunii, al iubirii de aproape, o dovedește și faptul că în 1944 a alinat, ca soră de caritate, suferințele, durerile răniților de război, aflați într-un spital, la Buftea. Pentru ei, marea artistă era “sora Ana”. Ce înălțătoare pildă de viețuire creștină, de iubire de oameni, de dăruire pentru cei în încercări și necazuri.

Despre frumusețea caracterului său, cineva avea să facă superlativa și sublima constatare: “Sorana era pentru mine, sub aspectul caracterelor, ca o limită matematică, de care te apropii, dar care nu poți s-o atingi niciodată”.

Într-o altă consemnare, de data aceasta a lui Alex. Sahia, citim: “... Crede în etica și în spiritualitatea umană... e un om aparte, care nu poate fi încadrat în nici o rubrică”

Sorana Țopa a fost dotată și cu talent literar. A fost autoare dramatică și membră a Societății Scriitorilor Români. A scris piese de teatru: “Călătorie în întuneric”, Omul ascuns”, “Vila tăcerii”, “Neguțătorul de iluzii”. Primele două au fost tipărite în 1943 și respectiv 1947, ultimele două, își așteaptă valorificarea.

În toamna anului 1986, la 1 noiembrie, Sorana Țopa, în vârstă de 88 de ani, s-a stins din viață, pe scena căreia a jucat rolul omului adevărat și nici o clipă a celui de actor.

Portretul Soranei, ca om și ca artist se relevă și din mărturiile epistolare, cât și din actele oficiale păstrate până astăzi în colecțiile Muzeului teatrului și Casei memoriale - Vila Sonet “Mihai Codreanu” din Iași.

Prezentarea acestor documente inedite, în număr de treisprezece, o vom face în ordine cronologică.

Menționăm, mai întâi, cererea Soranei Țopa către directorul Teatrului Național din Iași, în persoana scriitorului M. Șadoveanu, datată 17 august 1918, prin care artista solicită angajarea sa la acest teatru, din dorința de a contribui la “propășirea instituției”. Cererea aprobată poartă semnătura autografă a directorului M. Sadoveanu.

Un referat, datat 28 ianuarie 1918, al directorilor de scenă - actorii Ștefan

Braborescu și Vlad Cuzinschi - către directorul teatrului Național din Iași, subliniază calitățile alese ale tinerei artiste, aflată la începutul carierei , "felul deosebit de interpretare al acesteia"

Referatul cu rezoluția favorabilă are semnătura autografă a poetului Mihai Codreanu.

Correspondența, primită sau trimisă de Sorana Țopa, constituie și ea un document valoros. Scrisori primite de la prieteni, cei mai mulți fiind actori și scrisori scrise de Sorana Țopa, adresate maestrului M. Codreanu, sunt dovezi ale unor relații delicate, decente și demne.

O scrisoare a artistei Aglae Pruteanu către Sorana, din 27 noiembrie 1926, redactată în tonalitate de afectuoasă prietenie, exprimă bucuria acesteia față de succesul Soranei obținut în Capitala țării.

În 1960, artistul George Vraca îi scrie pe un ton de amicală intimitate, manifestându-și dorința de a o vedea.

Aceste două scrisori au fost donate de marea artistă Muzeului Teatrului din Iași (alături de alte mărturii iconografice), în perioada când, autoarea acestei lucrări se ocupa de organizarea muzeului, de alcătuirea patrimoniului. Personal, am cunoscut-o în după-amiaza unei zile de vară a anului 1972, în luminoasa și primitoarea ei locuință din București. Toată ființa ei închidea un aer de mister, de viață trăită intens, la înălțimi sufletești. M-a impresionat prezența, fizicul și omul din ea. Avea atunci, 74 de ani.

Un număr de opt cărți poștale ilustrate sunt trimise de Sorana Țopa din călătoria sa de studii, din anul 1928. Din cele mai frumoase locuri, din Ungaria, Austria, Germania, Olanda, ea își îndreaptă gândurile spre maestrul Mihai Codreanu, împărtășindu-i, cu emoția sincerității, impresiile și sentimentele.

Și, în fine, o scrisoare scrisă și semnată de artistă, datată 26 ianuarie 1947, adresată și de această dată tot poetului M. Codreanu, dezvăluie amărăciunea în fața crizei materiale și morale ce măcina țara în acel an.

Publicăm textul integral al acestor mărturii documentare, valoroase prin ineditul și conținutul lor informațional, privind personalitatea artistei cât și a celor cu care a consonat spiritual.

*
* *

Iași, 17 aug. 1918

Domnule Director,

Subsemnata artistă fostă angajată la Teatrul Național din Craiova, dorind să-mi continui activitatea artistică aici, în Iași și năzuind ca - pe cât modestele mele mijloace o vor îngădui - să contribuie și eu cât de cât la propășirea instituției condusă de Domnia Voastră, rog să binevoiți a mă angaja în condițiile stabilite de Dvs. în înțelegere cu D-1 St. Braborescu societar al Teatrului Național - cu începere de la 1 august a.c. Totodată vă rog să binevoiți a-mi oferi și un ajutor oarecare pentru procurarea și confecționarea toaletelor - dat fiind enorma scumpete ce stăruie mereu - pe deasupra beneficiind și eu de sporirea salariilor în proporția fixată de D-voastră.

Cu deosebită stimă

Sorana Țopa

D^{salc} Domnului Director al Teatrului Național Iași

Rezoluție:

20 august 1918

D^{soara} Sorana Țopa angajată cu începere de la 1 august cu un salariu de 400 lei lunar - stat aparte -

Sadoveanu

*

* *

Iași, 28 ianuarie 1919

Domnule Director,

Premiera piesei lui Henri Lavedan "Catherine" a avut darul să scoată în evidență două elemente tinere D^{soara} Sorana Țopa și D-l Leon Lefter, care deși la începutul carierei lor, totuși au izbutit mulțumită muncii ce-au depus și talentului lor - să dea viață intensă primelor roluri ce le-au fost încredințate.

Piesa "Catherine" dacă rămâne în repertoriu se datorește nu numai valorii literare și dramatice a operei în sine, dar și felului deosebit de interpretare a protagoniștilor. De aceea, domnule Director, cu onoare vă rog să binevoiți a dispune să se acorde susnumiților artiști câte o recompensă pentru munca și înțelegerea de care au dat dovadă; actul acesta constituind în același timp și un stimulent pentru tinerii lor colegi.

Binevoiți a primi asigurarea profundului meu respect.

Director de scenă

Stef. Braborescu ¹

Vlad Cuzinschi ²

D^{salc} D^{lui} Director al Teatrului Național Iași

Rezoluție: Se acordă recompensă de 100 (una sută) lei, fiecăruia. M. Codreanu.
De asemenea, se acordă o recompensă de 100 lei (una sută) d^{rei} Marcela Ghiorghiu tot pentru "Catherine"

M. Codreanu

1) Braborescu, Ștefan (1882-1971)

Actor, regizor, profesor de teatru, poet, traducător, publicist.

A jucat pe scena Teatrului din Iași între anii 1914-1923. Continuă activitatea la Teatrul Național din Cluj până în ultimii ani ai vieții. Este artist al poporului.

2) Cuzinschi, Vlad (1868-1934)

Actor și regizor la Teatrul Național din Iași.

A jucat pe scena acestui teatru între anii 1886 - 1930.

*

* *

1926 noiembrie 27, Iași
str. I. C. Brăteanu 89

Dragă Sorana.

A m primit scrisoarea ta pe care demult o așteptam, să-mi împărtășești și mie bucuria

frumosului tău succes, pentru care te felicit cu toată căldura inimii mele de moldoveancă pentru o altă moldoveancă, care în sfârșit a pătruns în citadela de la București.

Fii fericită dragă Sorana, mergi înainte din succes în succes și triumfă. O meriți după tot ce ai suferit și tu aici, în Iași, care a devenit un mormânt, pentru oamenii de merit. De aceea toți fug de el și-l părăsesc. Ce rău am făcut că nu l-am părăsit și eu la timp. În sfârșit, ce-a fost s-a trecut. Văd însă cu surprindere că lumea tot nu mă lasă în pace. Ce însemnează fraza aceasta ciudată a lui Sevastos¹. Nu-i pot găsi sorgintea.

Cine e acel ce-mi poartă grija și mai ales cu ce scop? Nu înțeleg. Eu nu m-am plâns niciodată, că tu mi-ai făcut mizerii, pentru simplu motiv că nu mi le-ai făcut. Am renunțat să mai joc, din cauza bolii de care sufăr acum, și atâta tot. E clar. Mie nu mi-a trecut niciodată prin minte asemenea sperietori pentru copii, că dacă accesele mele de slăbiciuni și de dureri, mi-ar fi îngăduit, tu mi-ai fi făcut mizerii... Și eu de frică m-am retras.

Le mulțumesc de asemenea comentarii care numai cinste nu-mi pot face. Dar iarăși, ce poate să însemneze întrebarea lui Sevastos? Păcat că nu ți-a spus de la cine și când a auzit pomenindu-se numele meu în legătură cu fraza de mai sus.

Mie mi se pare mai degrabă că binevoitorii mei prieteni, care i-au spus dlui Sevastos ceva ce nu a existat niciodată, nu sunt sinceri și insinuează numai așa, cu cine știe ce intențiuni. Dacă află ceva în această privință înștiințează-mă și pe mine. Tu mă întrebi pe mine ce e pe la teatru? nimic care să te intereseze. Și apoi eu știu așa de puțin. Mie nu-mi spune nimeni nimic. Mai degrabă eu aș vrea să știu ce se petrece la București, și care sunt societarii și gagiștii eliminați. Mă bucur că la 1 ianuarie vei fi numită societară. Acesta e un dublu succes, și e foarte bine că ești astfel asigurată și răsplătită totodată, pentru meritul tău, de care suntem și noi mândri că mai suntem câțiva din aceștia.

Eram la Aurel² acasă, unde m-am dus să-l văd și am citit ziarele, în care se vorbea cu elogii despre frumosul și răsunătorul succes în Judith.

În fine, ai nimerit un moment prielnic și te-ai folosit de el. De acum norocul îți surâde. Mă bucur că și cum aș fi eu în locul tău. Mai scrie-mi, Sorana dragă, și spune-mi ce rol pregătești acum, în ce ai să mai apari? Dar aceasta nu are importanță, nici nu e nevoie să joci ca la Iași - câte un rol pe săptămână. Bine că ai scăpat de aici!... Te felicit! Păcat numai că nu-i și Maestrul³ acolo lângă tine. Dar cine știe, poate va veni și asta. Eu ți-o doresc. Te sărut cu toată dragostea.

Aglae Pruteanu⁴

¹) Sevastos Mihail (1892 - 1967). Poet, memorialist, traducător. Este cunoscut pentru vol. "Amintiri de la "Viața Românească" 1956.

²) Ghițescu, Aurel (1895 - 1972). Actor, regizor, profesor la Conservatorul din Iași.

³) Codreanu, Mihai (1876 - 1957). Poet, profesor și director al Conservatorului și Teatrului Național din Iași.

⁴) Pruteanu Aglae (1866 - 1941). Actriță de seamă a Teatrului Național din Iași între 1885 - 1935. A fost o glorie și a reprezentat o epocă pentru teatrul ieșean.

Scumpă colegă,

Am să-ti tulbur liniștea într-o zi.

Bucuroasă sau nu -

Eu tot am să violez

Calda atmosferă a

Căsuții D^{talc}

Până atunci, te rog

să primești aceeași

afecțiune pe care ți-o

păstrez de când eram amândoi

foarte tineri

George Vraca¹

ianuar 1960

¹⁾ *Vraca, George (1896 - 1964). Actor de mare talent. S-a remarcat în interpretarea unor roluri principale din repertoriul clasic și modern, universal și național. A fost director de teatru. Laureat al Premiului de Stat și Artist al poporului.*

*

* *

Dragă Mihai,

Își scriu din pat, unde stau de opt săptămâni. Dintr-o intoxicație am dat într-un icter grav și-acum abia pot spuhe că sunt spre vindecare. Bolnavă fiind am ținut morțiș să joc premiera Ifigenia și acum joacă altcineva.

După premieră, am primit vestea că mi-a murit tata subit de inimă, spune Filip. Noi n-am știut să fie bolnav, era cât un brad. La înmormântare, nu m-am putut duce - și de aici poate vine și faptul că nu realizez deloc moartea lui. Spun "de aici" deși nu-i adevărat decât foarte puțin pentru că moartea a încetat aproape să mai însemne pentru mine o despărțire.

La Moldova a rămas mama, copilul Auricăi de doi ani și o fată care stă cu ele. Știi ce e în Moldova, mai bine ca mine. Și de asta încetez a-ți mai vorbi despre ce mă privește personal. Voiam însă ca să-ți arăt că nu te-am dat uitării din cine știe ce motive de huzur fizic și moral. Și acum să te întreb ce faci? cum reușești să procuri strictul alimentar cu leafa pe care o ai și în mizeria ce domnește azi pretutindeni, dar mai ales acolo?

M-am întrebat de multe ori, crede-mă neputinciosă, dar îngrijorată totuși. Ce face Mihai, acolo, numai cu Catia¹? Nu fac sentimentalism. Trăim vremuri crunte, așa cum n-am visat niciodată poate. Îmi dau seama că avem fiecare o parte de răspundere, la tot ce se întâmplă, dar e prea târziu să mai vindecăm rănilor trecutului, prin regrete și muștrări târzii.

Scrie-mi, te rog, din suflet, câteva rânduri măcar să știu ce faceți acolo. Poate era mai bine să nu fi plecat din București, deși a început și aici goana nebună după bucata de pâine. Că sunt mulți care trăiesc în huzur, ghiftuindu-se, în panică să nu-i apuce moartea flămânzi, cu burta goală - nu mai rămâne îndoială.

E revelator această sfruntare a celor care câștigă banii ușor și de când prețurile, consumând peste nevoile firești și batjocorind lipsa și mizeria celor ce nu știu decât

să rabde și să tacă. Ți-ai luat lemne din timp? te întreb și eu în neștiință de cauză, deși nici în bloc nu-i cald. La mine stă lumea cu paltoane, când vine să mă vadă. Dar tot cred că-i mai ușor. Ș-apoi am avut prieteni atât de buni, atât de generoși care m-au ajutat mult la regimul meu sever de fructe, lămâi, zahăr, mere etc. Nădăjduiesc să nu mai supăr pe nimeni și să revin la normal. De altfel, m-am îngrijit singură... Dragul meu Mihai, te rog nespus să-mi scrii deschis și pe larg ce faci și cum treci popasul acesta nespus de greu.

M-aș bucura să te știe sănătos cel puțin ca să nu ai nevoie de îngrijire și masă specială. C-ar fi o nebulie curată. Medicamentele și injecțiile costă enorm. Vai de cel care nu le poate procura la bursa neagră. În timpul ăsta am lucrat totuși. Mi-am pus la punct "ultima piesă" - Villa tăcerii". Cineva mi-o traduce în franțuzește. În curând, îmi apare "Omul ascuns" la Fundații.

Aș dori să împărtășesc și eu gândurile mele, dar cui? și cine să-și bată capul să le găsească un înțeles real și practic? Pentru asta se cere entuziasm, inimă caldă și generoasă și mai presus de orice luciditate deplină. Mă doare sufletul de tot ce aud și de tot ce văd în preajma mea și cât despre suferințele fără seamăn în care se zbat neputincioși atâtea făpturi la fel ca mine. Egoismul sălbatic n-a înflorit niciodată ca acum. Și tot acum ne putem da seama de deviza: "fiecare pentru sine" e dezastruoasă și criminală.

Te îmbrățișez cu drag și aștept răspuns neîntârziat. Spune celor cunoscuți și prieteni că-i doresc să-i văd în timpuri mai bune, cu o inimă mai curată și cu un spirit în care să nu rămână urmele acestor încercări sălbatice și greu de îndurat fără revoltă. Sănătate și cele bune Katiei. Încă odată îmbrățișări

Sorana

26 ianuarie 1947

1) Codreanu, Ecaterina (11.11.1911-5.07.1988), a doua soție a poetului Mihai Codreanu.

*

* *

Carte poștală ilustrată: Leiden

D^lui Mihai Codreanu
la dl. Sandovici
Str. Procopie 11, Iași, Rumanian

Omnen, 2 iulie (1928) Olanda

Nu pot să descriu ceea ce depășește orice descriere. Oamenii de toate națiile, de toate credințele se privesc cu dragoste și nu-și vorbesc decât în limba iubirii.

Asta nu-i oare totul?

Sorana

*

*

Carte poștală ilustrată: Budapesta

D^lui Mihai Codreanu
Directorul Teatrului Național Iași

Roumame
13 iulie 1928

Scumpe maestre,

Ți scriu din Budapesta. Vaporul s-a oprit 6 ore și am profitat ca să vizităm orasul

Suntem 5: Mișu Gregorian cu nevasta, Iul lui dl. Antonescu cu nevasta.

Voiajul pe Dunăre a fost o minune rară. Amintirea matală e vie... la revedere.

Sorana

*

* *

Carte poștală ilustrată: Wien - Votivkirche

D^{lui} Mihai Codreanu

Directorul Teatrului Național Iași

Roumanie

Viena, 16 iulie 1928

Scumpe maestre,

Toate frumusețile pe care le văd, nu mă fac să te uit și să prețuiesc mult tot ce m-ai învățat.

Viena - "die Lustige Vien" cum spun ei, e o minune. Ce singură sunt și totuși aproape; fotografia mata e pe masă și mă privește.

Peste 6 zile plec la Salsburg

La revedere!

Sorana

Nu pleci nicăieri. Multă sănătate.

*

* *

Carte poștală ilustrată: rax 2005 m. Bergstation

D^{lui} Mihai Codreanu

Directorul Teatrului Național, Iași

Roumanie

20 iulie 1928

Scumpe maestre,

Îți scriu de la 2.005 m. altitudine. Ne-am suit cu funicularul. Am aceeași companie. Mișu cu nevasta, Antonescu tânărul cu nevasta.

Ce mai faci maestre?

Te pomenesc mereu și mă gândesc cu drag la clipa revederii.

Aceeași, Sorana

*

* *

Carte poștală ilustrată: Salzburg

D^{lui} Mihai Codreanu

Directorul Teatrului Național, Iași

Roumanien

25 iulie 1928

Scumpe maestre,

Își scriu din Salzburg, poziții admirabile. Măine seară văd pe Moissi¹ în "Iederman", fac progrese la limba germană "dast ist Kolosall" Măine vizitez cu mașina împrejurimile. Se zice că sunt admirabile. Sunt singură, privesc și mă gândesc la cei care îmi sunt dragi.

La revedere.

Sorana

P.S. Am văzut un teatru de păpuși așa grozav, că am avut impresia că erau superiori actorilor.

¹⁾ *Moissi, Alexander (1880 - 1935). Ilustru actor german, de origine albaneză, format la școala actorului Max Reinhardt. A interpretat strălucit pe Hamlet și Fedia Protasov din "Cadavrul viu" de L. Tolstoi.*

*

* *

Carte poștală ilustrată: München, Deutsches Museum
D^{lui} Mihai Codreanu
Directorul Teatrului Național Iași,

Rumänien
30 iulie 1928, München,

Scumpe maestre,

Îți scriu din München, un oraș în care pe toate străzile vezi câte un muzeu pentru că și particularii au colecțiuni.

E frumos și cel mai vechi oraș al Germaniei. Sunt singură, n-am mai întâlnit nici un român. E mai bine și totuși singurătatea asta îmi umple sufletul de tristețe, e prea mult frumos și prea sunt singură.

Cu drag,

Sorana

*

* *

Carte poștală ilustrată: Berlin, National Galerie
D^{lui} Mihai Codreanu
Director general al Teatrelor naționale

Iași, Rumänien, 3 august, 1928, Berlin

Scumpe maestre,

Îți scriu din Berlin. Mai întâi află că am căzut într-un hotel care se cheamă "HOSPIZ", ceea ce înseamnă în limba lor ospitalitate. În fond, e un local sfânt. Mi-am pus Biblia pe masă. Încolo e curat și bine; orașul e imens și-abia încep să-l văd; azi am făcut mai mult de 7 ore de mers pe jos.

Nu știu cât stau aici, în tot cazul am să-ți scriu.

Cu tot respectul și dragostea,

Sorana

*

* *

Carte poștală ilustrată: Crist (de A. Dürer)
D^{lui} Mihai Codreanu
Directorul Teatrului Național

12 august 1928

Scumpe maestre,

Îți scriu din București. Am sosit acum. Aș fi trecut bucuroasă pe la Iași, dar n-am avut concediul decât până la 1 și eu am venit la 12 august.

Totul s-a sfârșit cu bine. Mi-e dor să te văd, când vii? Îți trimit un Crist, care mi-a plăcut mult.

Te aștept și primește maestre, tot pe Sorana.